Voorstel aan	:	Gemeenteraad van 28 maart 2011
Door tussenkomst van	:	Raadscommissie van 15 maart 2011
Nummer	:	12
Onderwerp	:	Ombuigingen 2012-2015
Bijlage(n)	:	1. Overzicht ombuigingen 2. Overzicht hoofdgroepen die aan de inwoners worden voorgelegd 3. Concept raadsbesluit

Samenvatting : De gemeente staat voor de jaren 2012-2015 voor een omvankrijke ombuigingstaakstelling. Burgemeester en wethouders geven aan op welke uitgaven ombuigingen mogelijk zouden kunnen zijn. Over deze uitgaven kan dan een raadpleging van de inwoners plaats vinden. Daarna zullen burgemeester en wethouders, bij de voorjaarsnota een concreet voorstel aan de gemeenteraad doen.

Voorgestelde beslissing :

1. Er mee in te stemmen dat alle in bijlage 2 gepresenteerde ombuigingssuggesties worden voorgelegd aan de inwoners;
2. De beschreven procedure onder G voor de ombuigingsoperatie vast te stellen.

A. Uitgangspunten ombuigingen 2012-2015
Direct bij de vorming van ons college in het voorjaar van 2010 was duidelijk, dat er in deze collegeperiode omvangrijke ombuigingen moeten plaats vinden om de gemeentelijke financiën op orde te houden. Wij hebben in ons voorstel 'kaders voor de ombuigingen' van 1 juni 2010 reeds onze aanpak geschetst. In uw vergadering van 28 juni 2010 heeft u ingestemd met de door ons voorgestelde aanpak en de kaders voor de ombuigingen vastgesteld. Deze aanpak hebben wij verder uitgewerkt en - noodzakelijk door nog meer kortingen op de gemeentelijke budgetten – verder aangescherpt in de begroting 2011, die door u in november 2010 is vastgesteld. Intussen hebben wij u bij raadsbericht 2010-31 van 19 oktober 2010 geïnformeerd over de effecten van de septembercirculaire voor onze gemeente.

In de begroting 2011 hebben wij twee scenario's geschetst voor de ombuigingen. Een scenario voor de korte termijn met een omvang van € 700 duizend structureel per jaar te realiseren in 2011 en een scenario voor de lange termijn met een omvang van ruim € 1,4 miljoen structureel per jaar, stapsgewijs te realiseren in de jaren 2012 tot en met 2015. Dit voorstel gaat over de invulling van dit tweede scenario.

B. Stand van zaken nu
Voor de noodzakelijke ombuigingen gaan wij uit van de cijfers uit de begroting 2011 en wel met name van het op pag. 47/48 gepresenteerde dekkingsplan. Als "saldo nog om te buigen (F)" is hier de volgende cijferreeks aangegeven:

Bedrag x € 1.000	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Ombuiging	340	1.068	1.398	1.435

Deze cijfers kunnen inmiddels worden aangevuld met de meerjarige effecten van de decembercirculaire (heeft reeds bij de raadsstukken voor u ter inzage gelegen). Indicatief nemen wij deze cijfers in onze opzet mee. De definitieve verwerking van de decembercirculaire zal plaats vinden in de voorjaarsnota. In dezelfde nota zullen wij ook de meerjarige effecten van de jaarrekening 2010 opnemen. Als het nu door ons gepresenteerde beeld door andere mutaties bijstelling behoeft, zullen wij u daar tijdig met een begrotingswijziging over informeren.

Bedrag x € 1.000	**2012**	**2013**	**2014**	**2015**
Ombuiging in begroting 2011	340	1.068	1.398	1.435
Indicatief effect decembercirculaire	121	70	-279	-441
Stand ombuiging per 1 maart 2011	461	1.138	1.119	994

C. Inzet ombuigingen
Zoals in de begroting 2011 aangegeven willen wij voor de invulling van de ruim € 1,1 miljoen nog te realiseren bezuinigingen een procedure hanteren, waarbij de inwoners van onze gemeente actief worden betrokken. Een aantal uitgangspunten is daarbij voor ons van belang:

1. de inwoners moeten iets te kiezen hebben;
2. de keus van de inwoners moet voor u als gemeenteraad en college van burgemeester en wethouders acceptabel zijn;
3. bezuinigingen moeten deels ruimte geven voor nieuw beleid.

Ad 1. De inwoners moeten iets te kiezen hebben
Als we de inwoners keuzes willen voorleggen is het nodig om een pakket aan bezuinigingssuggesties te formuleren, dat het noodzakelijke bezuinigingsvolume substantieel overstijgt. Voorts heeft het geen zin de inwoners keuzes voor te leggen waar iedereen "ja" tegen zal zeggen. Voorbeelden van dergelijke keuzes zijn verdergaande efficiencymaatregelen binnen de gemeentelijke organisatie en taakstellingen in de bedrijfsvoering (bijvoorbeeld minder personen met een bijstandsuitkering). Uiteraard wordt er door ons naar gestreefd om in deze sfeer boven de reeds vorig jaar gepresenteerde bezuinigingen ter realisering van het korte termijn scenario (€ 700 duizend) nog extra mogelijkheden te vinden. Aan de inwoners

willen we alleen de suggesties voorleggen met een nadrukkelijk maatschappelijk effect. Alle andere mogelijke bezuinigingen zullen wij volledig in mindering brengen op de taakstelling.

Het spreekt voor zich dat we wel voorstellen in voorbereiding hebben waarmee we de interne efficiëntie, verdergaande taakstelling op de bedrijfsvoering en vermindering van het aantal bijstandsuitkeringen kunnen verwezenlijken. In dat kader is het onze ambitie in deze sfeer toch minstens **€** 500 duizend, uiterlijk in het jaar 2015, te bezuinigen. Wij zullen u nog nader informeren over het karakter en de omvang van deze bezuinigingen.

Bijzonder element in dit onderdeel is het Sportcentrum Scharlakenhof. Momenteel worden de verliezen van met name het zwembad geactiveerd. Dit heeft tot gevolg dat ze niet zichtbaar zijn in de begroting. Sluiting van het zwembad zou daardoor buiten het keuzetableau voor de inwoners vallen. Om dit te voorkomen is het wenselijk de bezuinigingstaakstelling met **€** 300 duizend structureel te verhogen per 2012. Tegelijk kan dan de "sluiting zwembad Scharlakenhof" als bezuinigingsoptie worden opgevoerd.

Het bovenstaande impliceert dat de boven gepresenteerde cijfers als volgt bijgesteld kunnen worden:

Bedrag x **€** 1.000	2012	2013	2014	2015
Stand ombuiging 1 maart 2011	461	1.138	1.119	994
Efficiencymaatregelen(maatregelen die we **niet** voorleggen aan de inwoners)	-100	-250	-400	-500
Correctie zwembad Scharlakenhof	300	300	300	300
Saldo voor ombuigingsprocedure (maatregelen die we **wel** voorleggen aan de inwoners)	**661**	**1.188**	**1.019**	**794**

Ad 2. De keus van de inwoners moet voor u als gemeenteraad acceptabel zijn
Wij staan voor de uitvoering van het motto van het programma op hoofdlijnen van de gemeente Haren voor de periode 2010-2014 "Haren: sociaal, groen, duurzaam en ondernemend". Dit betekent dat niet alle bezuinigingsmogelijkheden voor ons acceptabel zijn. In het manifest is aangegeven dat wij onderwijs en het sociaal vangnet zoveel mogelijk willen ontzien echter gelet op de omvang van de ombuigingen ontkomen wij er nu niet aan om ook daar nadere keuzes te maken. Overigens zullen wij met betrekking tot het onderwijs de komende tijd nog wel forse investeringen plegen in de onderwijshuisvesting. Door die investeringen zal er per saldo een verhoging van de onderwijsuitgaven gaan plaatsvinden. Verder verwijzen wij ten aanzien van het sociale vangnet naar onze opmerkingen onder D. Alles overwegend achten wij het niet zinvol om aan de inwoners ombuigingssuggesties voor te leggen die vervolgens door u worden afgewezen. Het is derhalve van groot belang, dat alle suggesties die wij in het kader van dit voorstel aan u presenteren door u in dit licht worden gezien. Het gaat in deze fase niet om uw eigen voorkeur, maar wel om de afweging "gaat dit te ver of zou het kunnen". Met andere woorden, de raad hoeft zich nu nog niet uit te spreken over de politieke wenselijk of onwenselijkheid van de voorstellen. Voor nu vragen wij u vooral de voorstellen vrij te geven voor de inwonersraadpleging.

Wij hebben als college alle begrotingsposten onder ogen gehad en daarbij bepaald wat in redelijkheid beïnvloedbare uitgaven zijn en wat niet. Ook hebben wij gekeken naar de maatschappelijke gevolgen van mogelijke ombuigingen. Het volledig overzicht van alle begrotingsposten ligt voor u bij de raadsstukken ter inzage.

Wij zijn voornemens om de bezuinigingsmogelijkheden in clusters aan de bevolking te presenteren op basis van het als bijlage 1 bijgevoegde overzicht. De mogelijke ombuigingen zijn daarin gerubriceerd per doelgroep. Op basis van die bijlage komen we dan tot een aantal hoofdonderwerpen die benoemd zijn in bijlage 2. Voor alle duidelijkheid, bijlage 1 is wel voor iedereen inzichtelijk (mogelijk via een pop-up scherm als men klikt op de hoofdonderwerpen). Maar gelet op de hoeveelheid voorstellen denken wij dat het beter is om de keu-

zemogelijkheid in te dikken tot de hoofdgroepen genoemd in bijlage 2. Bijlage 2 zal aan de bevolking gepresenteerd worden waarbij men de gelegenheid krijgt om per onderwerp binnen een bandbreedte van 0 euro tot het totaal bedrag aan bezuiniging invulling te geven aan de bezuinigingen. Daarnaast kan men alternatieve voorstellen doen om zo toch onder aan de streep op hetzelfde bedrag uit te komen. Nogmaals de inhoudelijke voorstellen zoals beschreven in bijlage 1 kunnen inwoners wel inzien, als onderbouwing van het bedrag genoemd in bijlage 2 (via internet) maar hoeven niet als zodanig op bijlage 1 te reageren.

Per doelgroep is het maximale ombuigingsbedrag van de in bijlage 1 aangegeven bezuinigingsmogelijkheden als volgt:

Doelgroep	**Bedrag**
Doelgroep Inwoners	37.500
Doelgroep Gebruikers Sociale voorzieningen	0
Doelgroep Jongeren	457.102
Doelgroep Gebruikers Zorg	260.500
Doelgroep Culturele klanten	579.500
Doelgroep Eigenaren en Huurders	89.000
Doelgroep Gebruikers Publieke Ruimten	184.500
Doelgroep Economische klanten	91.000
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	300.000
Totaal	**1.999.102**

Ad 3. Bezuinigingen moeten afgewogen kunnen worden tegen nieuw beleid en andersom
Wij hebben de ambitie om de komende jaren een aantal zaken te realiseren, bestaande knelpunten op te lossen en Haren klaar te maken voor de toekomst. Dat vergt nieuw beleid en nieuw beleid vergt ook financieel budget. Wij vinden het in eerste aanleg gewenst ook dit nieuw beleid te betrekken bij de raadpleging van de inwoners. Op dit moment beschikken wij echter nog niet over voldoende gegevens (mede op basis van de planning- en controlcyclus) waardoor wij niet over een volledig overzicht van nieuw beleid beschikken. Dat overzicht moet op hoofdlijnen in mei/juni beschikbaar zijn bij de presentatie van de voorjaarsnota. Door een zekere mate van flexibilisering (de ombuigingsvoorstellen gaan verder dan nu strikt noodzakelijk is) in de begroting te creëren (zie paragraaf D) komt er mogelijk ruimte om in te spelen op nieuwe beleidsontwikkelingen.

D. Ombuiging als kans
Met opzet gebruiken wij in dit voorstel liever de term ‘ombuiging’ dan de term ‘bezuiniging’. Ook al kunnen wij er niet om heen dat het primaire effect van de beide termen in veel gevallen hetzelfde is. De term ‘ombuiging’ heeft echter meer in zich dan ‘bezuiniging’. Een ombuiging is ook een kans. Een kans om de rol van de gemeente in de samenleving te herpositioneren. Wij willen de gemeente meer presenteren als een partner van de inwoners. Een partner die bereid is mee te helpen zaken voor elkaar te krijgen. Maar dat alleen als de inwoners ook zelf een bijdrage leveren en zelf verantwoordelijkheid nemen. Dus meer vrijwilligerswerk, meer eigen bijdragen voor voorzieningen en minder structurele subsidies. Daar tegenover moet dan staan dat het sociale vangnet wordt uitgebreid. Verhoging van de eigen bijdragen mag er niet toe leiden, dat voorzieningen voor bepaalde groepen inwoners onbereikbaar worden. Om die reden zijn de ombuigingen op sommige posten groter dan strikt noodzakelijk is. Daarmee creëren we enige ruimte en flexibiliteit om mogelijk onredelijke en onvoorziene situaties op te vangen. Daarnaast vragen maatschappelijk vraagstukken ook steeds meer om een flexibelere inzet van middelen. Hiermee biedt ombuiging de kans op blijvende vernieuwing.

Wij zullen de maand april benutten om met diverse externe partijen in overleg te gaan over de omvang en mogelijkheden van de ombuigingen.

E. Betrokkenheid inwoners
Wij willen de inwoners de mogelijkheid geven om op de ombuigingssuggesties te reageren, zelf een 'ombuigingspakket' samen te stellen en desgewenst ook nog nadere niet door ons genoemde suggesties aan te dragen. Wij willen deze burgerparticipatie realiseren langs digitale weg. Voor inwoners die niet beschikken over de mogelijkheid van de digitale route gebruik te maken of die de door ons aangeboden mogelijkheid te lastig vinden zullen wij een bijeenkomst organiseren waarbij medewerkers helpen om het digitale formulier in te vullen. De participatie van de inwoners zal in de eerste drie weken van april plaats moeten vinden. De technische details van de raadpleging zullen we nog uitwerken.

De uitkomst van de raadpleging van de inwoners zullen wij publiceren in het Harener Weekblad, op Twitter en via onze website. Daarbij zullen we ook aangeven wat de vervolgstappen zijn en wat met de reacties wordt gedaan. Uiteraard zullen de uitkomsten van deze burgerparticipatie heel nadrukkelijk als advies meegenomen moeten worden bij de besluitvorming.

F. Visieontwikkeling
Tegelijk met de ombuigingsoperatie loopt ook het proces van visie-ontwikkeling. Het was beter geweest als er eerst een visie was ontwikkeld en er vervolgens in het perspectief van deze visie was gekomen met ombuigingsvoorstellen. De tijd heeft ons echter ingehaald. Wij kunnen de ombuigingsoperatie niet langer uitstellen, omdat we dan volgend jaar in financiële problemen komen. Wij zullen proberen de visie-ontwikkeling in de ombuigingsoperatie in te vlechten, zodra dat mogelijk is.

G. Procedure ombuigingen
In aanvulling op hetgeen bovenstaand reeds is vermeld geven wij hieronder de procedure aan, die wij met de ombuigingen willen doorlopen:

1.	15 maart 2011	:	behandeling van dit procesvoorstel in raadscommissie
2.	28 maart 2011	:	behandeling van dit procesvoorstel in de gemeenteraad
3.	1 t/m 22 april 2011	:	burgerraadpleging , zoals genoemd onder E, op basis van door de gemeenteraad geaccordeerde ombuigingssuggesties
	1 t/m 22 april	:	Overleg met externe partijen (o.a. maatschappelijke organsiaties) over omvang en mogelijkheden ombuigingen
4.	23 april t/m 24 mei	:	verwerking resultaten burgerraadpleging in voorjaarsnota
5	7 juni 2011	:	behandeling voorjaarsnota in raadscommissie
6.	27 juni 2011	:	behandeling voorjaarsnota in gemeenteraad

Het is onze bedoeling, dat de ombuigingsoperatie na de burgerraadpleging wordt ingevlochten in de voorjaarsnota. Die voorjaarsnota moet u volledig inzicht geven in de actuele financiële situatie van de gemeente en moet de kaders bieden voor de begroting 2012 en de meerjarenbegroting 2013-2016. De voorjaarsnota vervangt daarmee in de planning- en controlcyclus de vroegere BouwStenenBrief (BSB). In de voorjaarsnota zullen wij aangeven in welke omvang (naar de inzichten van dat moment) de komende jaren ombuigingen nodig zijn en hoe wij voorstellen deze te realiseren. Daarbij zal u inzicht worden gegeven in de uitkomsten van de burgerraadpleging over alle bezuinigingssuggesties. Zoveel mogelijk zullen wij de bezuinigingen in de voorjaarsnota toedelen aan de afzonderlijke begrotingsjaren.

Na besluitvorming door uw raad zullen wij met alle betrokken organisaties opnieuw in overleg gaan over de verdere gevolgen. Wij zullen dit doen ter uitwerking van de door u vastgestelde voorjaarsnota. Dan zal ook blijken in hoeverre de bezuinigingen precies te realiseren zijn in het perspectief van lopende contracten, meerjarensubsidies, wachtgeldverplichtingen, etc.

Voorstel
Wij stellen u voor:
1. er mee in te stemmen dat alle in bijlage 2 gepresenteerde ombuigingssuggesties worden voorgelegd aan de inwoners;
2. de beschreven procedure onder G, voor de ombuigingsoperatie vast te stellen.

Haren, 1 maart 2011

burgemeester en wethouders,

secretaris burgemeester